

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

След колеблив ръст през предходните няколко години през 2016 г. повишаването на brutния вътрешен продукт на човек от населението в област Перник е двойно по-високо от средното в страната. Въпреки това БВП на човек остава около двойно по-нисък от средния за страната – 6 895 лв. при 13 206 лв. на човек в страната. Доходите и заплатите в областта също нарастват. Ръстът на заплатите изпреварва средния за страната, но те също са под средните за страната нива, докато увеличаването на средните доходи на домакинствата е по-ограничено, но те остават над средните за страната. Същевременно, през 2017 г. бедността в областта намалява под средните за страната нива.

Икономическата активност в областта нараства през 2017 г. след спад през предходната година и остава по-висока от средната за страната. Същевременно заетостта рязко се повишава до рекордно за областта ниво от 66,5%, въпреки че остава под средното за страната (66,9%). Именно Перник е и областта с най-голямо свиване на безработицата в страната (с 5,2 п.п.) – до 7,2%, която обаче все още не достига средното за страната ниво от 6,2%. Делът на висшестите в областта все още е по-нисък от средния за страната (20% при 28% в страната), но и делът на работната сила с основно и по-ниско образование е сравнително нисък (11% при 17% в страната). Коефициентът на демографско заместване като отношение на населението на 15-19 г. към това на 60-64 г. за областта през последните години вече е малко под 50% при 64% в страната. Това означава, че на всеки 100 души, на които предстои на достигнат възраст за пенсиониране през следващите няколко години, отговарят 50 младежи, на които предстои да се вляят на пазара на труда.

Бизнес и инвестиционната активност в област Перник са сравнително слаби. Относителният брой на предприятията в областта продължава да нараства и те достигат 43 на хиляда души от населението (при 57 на хиляда души в страната) през 2016 година. Разходите за дълготрайни материални активи са двойно по-ниски от средните за страната, въпреки че през последните години се наблюдава стопяване на разликата. Относителният обем на чуждите инвестиции в областта също остава двойно по-нисък от средния за страната. Сравнително ограничено е и усвояването на европейски средства в областта. Към 30 юни 2018 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми са 902 лв. на човек от населението (при 1 543 лв. на човек в страната). Никоя от общините в областта не достига средното ниво на изплатени средства.

Гъстотата на пътната и железопътната мрежи в областта е по-висока от средната за страната. Същевременно, делът на автомагистралите и първокласните пътища е по-нисък, но традиционно качеството на пътищата е сравнително високо. През 2017 г. делът на пътната настилка в добро състояние в областта е 47% при 40% в страната. През 2017 г. достъпът и използването на интернет се повишават и достигат средните за страната нива.

Усреднените нива на местните данъци и такси в общините от област Перник са сравнително ниски и през 2018 година. Единствено ставката върху превозните средства е равна на средната за страната, докато останалите разглеждани местни данъци са по-ниски. Най-голяма е разликата при ставките върху таксиметровия превоз и върху търговията на дребно.

Самооценките на местната администрация за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ нарастват и през 2018 г. и изпреварват средните нива в страната. Оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление също нараства, но ръстът е значително по-ограничен от средния за страната и областта изостава с 54% при 65% в страната. В рамките на областта най-висока оценка отново получава община Брезник (69%). Покритието на кадастъра в областта също се повишава заради включването на територии от община Трън в кадастралната карта. Въпреки това общото покритие в областта е тройно по-ниско от това в страната през 2017 г. – 12% при 37% в страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Перник е сред областите със силно влошена демографска структура на населението. Основна причина за това е изключително ниската раждаемост. През 2017 г. коефициентът на естествен прираст достига -12,4‰ при двойно по-висок за страната от -6,5‰. Същевременно обаче за първи път от началото на кризата областта успява да задържи и привлече повече хора, отколкото са изселените. Така коефициентът на механичен прираст достига 1,4‰ и Перник се нарежда сред шестте области с положителен механичен прираст през 2017 година. Коефициентите на възрастова зависимост продължават да са изключително високи. От 2014 г. отношението на населението на над 65 г. към това на 0-14 г. вече превишава 200% и през 2017 г. достига 204% при 148% в страната. Делът на градското население в областта е сравнително висок – 79% при 73% в страната през 2017 г., въпреки че гъстотата му е значително по-ниска – 948 души на кв. км при 1 537 души на кв. км в страната.

През последните три години нетният коефициент на записване на населението в V-VIII клас в областта изпреварва средния за страната. През 2017 г. той е 91% в област Перник и 88% в страната. Традиционно, в областта както делът второгодниците, така и този на отпадналите от основното и средното образование са сравнително ниски. През 2016 г. отпадналите са 1,6% в областта при 2,7% в страната. Зрелостниците от областта имат по-ниски резултати на матурите. През 2018 г. средният успех за областта на матурата по български език и литература е 4,03 (при 4,24 в страната). Положително е, че делът на слабите оценки също намалява и през 2018 г. е 6%, колкото и в страната. През последните години областта успява да привлече нови преподаватели в основното и средното образование и през 2017 г. относителният им брой е сравнително висок. През учебната 2017/2018 г. в областта следват 65 студента.

Вероятно близостта на област Перник до столицата, в която се предлага най-доброто здравеопазване, е причина за сравнително слабото представяне на областта. През 2017 г. лекарите от водещите специалности намаляват още, достигайки до един лекар на 993 души от населението (при един лекар на всеки 529 души в страната), а легловата база остава силно ограничена. В многопрофилните болници има 2,4 легла на хиляда души при двойно повече или 4,9 на хиляда души в страната. Тези показатели обясняват и изключително ниския относителен брой на преминалите болни за лечение в местните болници – 109 на хиляда души население при 242 на хиляда души в страната.

Съдът в областта е сравнително слабо натоварен, което се изразява в сравнително бързо правораздаване. През 2017 г. един местен наказателен съдия разглежда средно по 6,5 дела месечно (при 9,6 дела месечно на съдия в страната), делът на приключилите в тримесечен срок дела достига 94% (при 91% в страната), а висящите дела се свиват до 5% (при 9% в страната). Относителният обем на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Перник е близък до средния за страната – около 13-14 престъпления на хиляда души, а делът на разкритите престъпления и за Перник, и средно за страната е около 45% през 2017 година.

Сравнително високата урбанизация на областта обяснява високия дял на населението в селища в обществена канализация (79% при 76% в страната) и достъпа до канализация, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води (74% при 63% в страната) през 2016 година. Замърсяването на атмосферата на областта в въглероден диоксид е близко, но под средното за страната, а относителният обем на образуваните битови отпадъци намалява и вече е значително под средните за страната нива.

Културният живот в областта е слабо интензивен. През 2017 г. Перник е сред малкото области, в които няма кино и официално регистрирани посещения. Посещенията в театрите са 61 на хиляда души (при 314 на хиляда души в страната), а относителният брой на посещенията на местните музеи и библиотеки е 2-3 пъти по-нисък от средния за страната и намалява спрямо предходната година.

Ключови показатели за област Перник

Индикатори на икономическото развитие	2013	2014	2015	2016	2017
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5 778	5 936	6 021	6 895	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	5 764	5 941	6 093	5 941	6 269
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6 719	7 063	7 514	9 449	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната, %	11,9	19,1	20,3	15,9	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15-64 години (%)	69,6	71,0	72,7	70,7	71,4
Коефициент на заетост на населението на 15-64 години (%)	60,4	61,6	62,5	61,9	66,5
Коефициент на безработица на населението на 15-64 години (%)	13,0	13,1	14,0	12,4	7,2
Дял на населението с висше образование, 25-64 г. (%)	16,9	17,8	22,5	18,6	19,9
Брой на нефинансови предприятия на 1000 души от населението	39	40	41	43	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	983	992	1 333	1 310	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1 774	1 713	1 436	1 507	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	48,4	52,8	53,0	57,2	67,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	48,9	49,5	49,2	47,0	46,7
Покритие на кадастъра (%)	4,5	4,5	4,5	4,5	12,4

Индикатори на социалното развитие	2013	2014	2015	2016	2017
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-11,1	-11,2	-12,5	-11,6	-12,4
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-0,8	-1,7	-0,1	-1,9	1,4
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,16	4,25	4,12	4,06	4,17
Процент оценки на матурите по БЕЛ под среден 3,00	5,3	5,6	8,1	8,3	9,0
Нетен коефициент на записване на населението в V-VIII клас, %	77,0	76,7	78,9	80,3	90,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,5	88,6	90,0	89,8	89,3
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	103,4	99,3	97,6	106,1	108,6
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	15,2	14,0	15,4	14,2	13,9
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	34,6	30,6	31,1	42,6	45,5
Дял на висящите наказателни дела (%)	10,1	10,0	6,5	5,9	4,9
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадни води (%)	74,2	74,1	73,9	73,7	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата, тонове вредни емисии/кв. км	250,9	292,8	261,3	256,0	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	0	0
Посещения в театрите на 1000 души от населението	69	55	83	152	61